

SOĞUK SAVAŞ SONRASI KOSOVA'DA YÜKSELEN ETNİK MİLLİYETÇİLİK VE BALKAN GÜVENLİĞİ

Şeyma KALYONCU* & Gökberk YÜCEL**

Öz

Bu çalışmada, etnik milliyetçiliklerin yükselişi bağlamında Kosova'da yaşanan etnik çatışma ve bu çatışmanın bölge güvenliğine etkisi incelenecektir. Çalışmada metodolojik olarak, "tarihsel karşılaştırmalı araştırma yöntemi" kullanılacaktır. Kosova sorununun turmanmasında ve savaş halini almasında etnik milliyetçiliğin rolünün ne olduğu ve çatışma sürecini ve Balkan coğrafyasının güvenliğini nasıl etkilediği çalışmanın temel problematiğini teşkil etmektedir. Bu bağlamda, etnik çatışmalar küresel aktörlerin aldığı pozisyon ve sürece ilişkin politik tavırları da çalışmanın kapsamı dâhilindedir. Kosova'da çatışmayı arttıran en önemli etken birbirine alternatif ve tenakuzunu içeren iki tarih yazımı ve coğrafya tasavvurunun bölge üzerindeki egemenlik iddiasıdır. Bu noktada, saldırgan ve etnik temizliğe yönelik Sırp milliyetçiliği ile Makedonya'nın kuzeyiyle birlikte Kosova'yla bütünleşme arzusu içerisinde olan Arnavut milliyetçiliği, Yugoslavya egemenliğinde görece çatışmasızlık durumunu ihtiva eden Balkanların politik atmosferinin değişmesine sebebiyet vermiştir. Bununla birlikte, Balkanların güvenlik ikliminde değişen hava, ABD merkezli NATO ile Rusya arasında da politik gerilimi tetiklemiştir. Özellikle Kosova'nın bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte sorun farklı bir merhale kazanarak, hem bölgesel hem de küresel boyutlarda Balkan güvenliğini etkilemiştir.

Anahtar Kelimeler: Etnik Milliyetçilik, Kosova, Balkan Güvenliği

RISING OF ETHNIC NATIONALISM IN KOSOVO AND BALKAN SECURITY AFTER THE COLD WAR

Abstract

This study examines the ethnic conflict in Kosovo in the context of the rise of ethnic nationalism and its impact on regional security, using historical comparative research method. What constitutes the role of ethnic nationalism in the escalation of the problem and its transformation into war and how it affects the conflict process and the security of the Balkan geography constitutes the main problematic of the study. In this context, the position of the global actors in the face of ethnic conflicts and their political attitudes towards the process are also within the scope of the

* Doktora Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, seymakly@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6260-2072>.

** Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-mail: gokberk.yucel@yobu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0299-1722>.

study. The most important factor that increases the conflict in Kosovo is the claim of sovereignty over the region by two historiography and imagination of geography, which are alternative and contradictory to each other. Serbian nationalism, with the aim of aggressive and ethnic cleansing of the Albanian nationalism, which aims to integrate both northern Macedonia and Kosovo, affected the Balkan's political process under sovereignty of Yugoslavia before. However, the changing perception of security of the Balkans triggered political tensions between the US-based NATO and Russia. Particularly with the declaration of independence of Kosovo, the problem gained a different importance and affected the Balkan security in both regional and global dimensions.

Keywords: *Ethnic Nationalism, Kosovo, Balkan Security*

Giriş

Fransız İhtilali'nden sonra zuhur eden milliyetçilik fikri, her coğrafyada farklı dinamiklerde ortaya çıkarak istiklal ve istikbal mücadelelerinin lokomotifi işlevi görmüştür. Bu bağlamda, milliyetçilik, müesses milletlerde reformcu, birleştirici ve kapsayıcı bir rol oynarken; çok uluslu yapıların egemenliğindeki etnik unsurlarda ayrılıkçı, parçalayıcı ve çözücü bir mahiyete sahip olmuştur. Bunun yanı sıra, milliyetçilik, batılı-toprağa bağlı formuyla territoryal bir coğrafi tasavvur ortaya koyarken; sebep asabiyetine haiz iradi ve sivil yapısıyla milli vatandaşlık ve ulus devlet çatısı altında konumlanmıştır. Buna mukabil, etnik unsurların ayrılıkçı hareketleri, iradi bir tabiiyetten ziyade doğal, organik ve nesep asabiyetine dayalı toplum yapısının oluşmasına ve milliyetçilik hareketlerinin seçkin tekelinde yürütülmesine sebebiyet verir. Bu husus, aynı zamanda, etnik motivasyonun milliyetçiliğin merkezinde yer almasıyla sonuçlanır.

Etnik milliyetçiliklerin hummalı bir süreç olarak izlendiği bölgelerden biri de Balkanlardır. Balkanlar, özellikle 19. yy'den itibaren Devlet-i Aliyye'ye karşı başlayan etnik uyanış neticesinde, pek çok etnik kimliğin çatışma alanı olmuştur. 1912 Balkan Harbi sürecinde, Devlet-i Aliyye karşı kendi devletlerini kuran etnik kimlikler, daha sonrasında Balkan coğrafyasının taksimatı hususunda kendi aralarında ihtilafa düşmüşlerdir. Bu noktada, devam eden süreçte ve iki savaş arası dönemde, Balkanlar istikrarsızlığın, sınır çatışmalarının ve güvenlik buhranlarının merkezi olmuştur.¹

Etnik milliyetçilikler, ulus inşa süreçlerinde kökensel ve yayılcı bir politikanın ürünü olarak ortaya çıkmaktadırlar. Bu noktada etnik kimlikler, kitlelerin mobilizasyonunda ve konsolidasyonunda politik bir enstrüman olarak kullanılmaktadır. Bağımsızlık gayesi, ulusların kendi kaderlerini tayin etme prensibini araçsallaştırırken, ulusların tarihi ve coğrafi sınırlarının ne olduğuna ilişkin sorunsal bağlamında tarih yazımını, nerede olduğuyla ilintili olarak da coğrafya tasavvurunu ön plana çıkarmaktadır. Çeşitli etnik

¹ Y.N.: Balkanlar'daki istikrarsızlık aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin parçalanma süreciyle birlikte Şark Meselesinin bir parçası olarak görülebilir.

unsurların bileşkesinden oluşan Balkan coğrafyasında ise, özellikle Soğuk Savaş dönemi sonrasında ortaya çıkan çatışmanın ve şiddetin temelinde de bu husus ön plana çıkmaktadır. Bosna ve Kosova Savaşları bunun örneklerindedir.

Bu çalışmada, etnik milliyetçiliklerin yükselişi bağlamında Kosova'da yaşanan etnik çatışma ve bu çatışmanın bölge güvenliğine etkisi incelenecektir. Kosova'nın özellikle post-Sovyet döneminde Balkanlar'da ortaya çıkan çatışma dönemindeki hassas konumu, devlet olarak ulusal güvenliğini tesis etmede bölgesel ve küresel aktör ve konjonktür arasında dengeyi gözetmesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda, Soğuk Savaş döneminde bölgenin ve uluslararası yapının güvenlik telakkisi ile post-Sovyet dönemdeki güvenlik algıları arasında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklılıkların belirginleşmesinde, bölgede ivme kazanan Arnavut ve Sırp milliyetçiliklerinin yayılcı anlayışı ve bu anlayışın birbirleriyle çatışma halinde olması etkilidir. Bu çerçeveden hareketle, Soğuk Savaş döneminde Yugoslavya egemenliğinde görece çatışmasızlık hali², post-Sovyet döneminde etnik kimliklerin egemenlik iddialarının çarpıştığı bir alan olarak Balkanların politik iklimini oluşturmuştur. Çalışmada metodolojik olarak, "tarihsel karşılaştırmalı araştırma yöntemi" kullanılacaktır.

1. TEORİK ÇERÇEVE: ETNİK MİLLİYETÇİLİK VE GÜVENLİK SORUNU

Etnik kimlik, umumiyetle etnik bir aidiyete dayanan kapalı ve sınırlı bir toplum yapısının olduğu ve nesnel ölçütlerle belirlenmiş grup kimliği olarak tanımlanabilir. Grup kimliğinin, bireyin kimliğinde ve kolektif hafızada nasıl bir işleve sahip olduğuyla ilgili en temel problem odak sorudur. Diğer bir tabirle, etnik aidiyetlerin, hangi kavramın odağında ya da merkezinde şekilleneceği, etnik kimliğin de kavramsallaştırılması problemini beraberinde getirmektedir. Bu noktada, dil, kültür, ırk, renk, din/mezhep gibi kavramlardan bir tanesi ya da bir kaçını merkeze alınarak etnik yapı izah edilmeye çalışılmaktadır. Etnik kimliğe ilişkin kavramsal odak noktası, etnik kimliğin teorik ve kimliğe sahip olan grubun da pratik izdüşümünün görülmesi ve anlaşılması bağlamında önem taşımaktadır. Bu noktada, etnik kimlik ile millet sosyolojisi arasındaki ilişki, milliyetçiliğin de tanım, kapsam, sınırlılıkları ve kategorizasyonu tayin ve tespit etmekte önem arz etmektedir. Mamafih, milliyet sosyolojisinin terkipteki etnik doz ve yaklaşım, milliyetçiliğin de hangi zemin üzerinde fikri ve fiili bir yapıya bürüneceği sorusuna cevap vermektedir.

Bu noktada, etnik kimliğin kavramsal odağı, teorik çerçevesi ve pratik tezahürü noktasında iki temel teorik çerçeveden bahsedebilir. Bunlardan bir tanesi; milliyetçiliğin klasik ve hegemonik kuramlarının ortaya koyduğu teorik zemindir. Milliyetçilik kuramlarından ilköçilik (primordializm), etnik

² Yugoslavya'daki çatışmasızlık hali, Balkanların Osmanlı'daki egemenliği sürecinde yaşanan "Pax-Ottoman" dönemine benzemektedir. Lakin, Osmanlı dönemindeki Balkan barışı, çatışmasızlığın yanında Balkan unsurları arasındaki uyum ve ahengi de ihtiva etmektedir.

kimliklerin doğal, verili ve tarihselliğine vurgu yapmaktadır. İlkçilere göre, etnik üyelikler doğuştan kazanılan ve diğer etnik gruplardan ayırt edici hususları barındıran, değişmez bir öz kimlik çerçevesinde teşkil eder (Weinreich v.d., 2003: 121). Bu bağlamda milliyet sosyolojisi, etnik kimliğin verili unsur ve araçları üzerinden kavramsallaştırılır ve siyasal bir yapıya bürünür (Motyl, 2001: 422). İlkçiler, etnik kimlik asabiyetini, toplumun kaos ve buhranlı dönemlerden kurtuluş formülü olarak telakki etmektedirler. Diğer bir tabirle etnisite, savaş, sürgün, göç gibi toplumun zor dönemlerinde birleştirici bir rol üstlenir, öne çıkar. Modernist/araçsalcı teoriye göre, etnik kimlikler, millet inşası sürecinde icat ya da tahayyül edilmiştir. Bu noktada, Benedict Anderson (2006: 6), millet inşasında etnik üyelerin muhayyel bir kimlik etrafından müşterek mukeddaratını ifade ederken; Eric Hobsbawn (2004: 1-3), etnik kimliklerin, tarih yazımı ve geleneklerle icat edildiğini belirtmiştir. Araçsalcı yaklaşıma göre, etnik vurgu, topluma köklülük hissini kazandırılması, tarih şuurunun yerleştirilmesi ve bu düsturdan hareketle bağımsızlık motivasyonunun kazandırılması açısından siyaset veya seçkinler eliyle formüle edilen bir kurgudur. Etnik kimliklerin tanım ve kapsamına ilişkin ilkçi ve modernist/araçsalcı yaklaşıma alternatif olarak üçüncü bir yol olarak ortaya çıkan etno-sembolizm, millet kavramını modern bir olgu olarak kabul ederken, milletlerin etnik uzantılarının önemine dikkat çekmektedir. Anthony Smith'e göre, milletler kim olduğuna, nerede, ne zaman ve nasıl var olduğuna ilişkin sorulara, etnik uzantıları veçhesiyle cevap bulur. Dolayısıyla, modern dönem öncesi mit ve sembollere dayalı hafıza ve kültürel birikim, milliyet sosyolojisinin belirleyici terkipleri arasında yer almaktadır. Diğer bir tabirle, ortak tarihi hafızası ve ritüelleri üzerinden yapılan şecerecilik veya muhayyel soy bağları, behemehâl etnik aidiyetlerin milliyet sosyolojisinde iz düşümü olarak görülmektedir (Smith, 2010: 25, 30-32).

Etnik kimlik ile milliyet arasında kurulan bağlantı aynı zamanda, coğrafya üzerinde egemenlik iddiasını da ihtiva etmektedir. Örneğin, etnik aidiyetlerin doğallığına ve verili olduğu kabulüne dayanan ilkçilik, coğrafyayı da bu unsurların tecessüm ettiği alan olarak kodlamaktadır. Dolayısıyla, organik coğrafya, etnik kimliklerin kök saldıği yer aynı zamanda etnik kimliklerin habitatu ya da endemik alanı olarak kabul edilmiştir (Smith, 1999: 4). Modernist/araçsalcı yaklaşım, politik karar alıcıların dâhiliyle homojenleştirilen kültür ve tarih yazımını üzerinden ortaya koyulan muhayyel kimliğin, bir arada yaşama iradesinin sözleşmesi olan vatandaşlık zeminde coğrafyayı siyasallaştırdığını ve bu siyasalın üzerinden egemenlik iddia ettiğini vurgular. Coğrafyaya ilişkin siyasal egemenlik iddiası, etnik uzantıların sembolik coğrafyası (Atayurt/anayurt) ile siyasal coğrafya arasında kurulan bağ üzerinden de tesis edilebilir. Nitekim, Etno sembolizmin milliyetçilik terminolojisi, bu varsayımı güçlendirmektedir.

Etnik kimliklerin kavramsal odağının ikinci noktasını ise, retorik veya söylem oluşturmaktadır. Milliyetçiliğin söylem gücüne bağlı olarak kitlelerin konsolidasyonu ve mobilizasyonu, kimlik ile coğrafya arasında bir tür el çabukluğuyla ilgi ve ilintinin kurulmasını sağlar. Bu noktada, milliyetçiliğin söylem gücü, etnik aidiyetin doğal/verili ya da icat edilmiş/muhayyel veyahut etnik sembollerini aşarak, yeni bir dilin geliştirmesine zemin hazırlar. Burada, tarihi hadiselerin ya da coğrafyaya ilişkin hak iddialarının sahiciliğinden ya da suniliğinden ziyade söylemin politik mecrada karşılık bulup bulmadığına bakılır. Bu bağlamda, retorik, kimliğe ilişkin teorik önermeleri aşarak fiile/pratiğe yönelik yansımalarıyla ilgilenir. Örneğin, coğrafyaya ilişkin “yuva” söylemi, coğrafyanın samimiyeti ve sıcaklığı üzerinden grup kimliği üzerinde pozitif etki yaratırken; “yuvanın korunması” yine coğrafyanın müdafaa ve muhafaza edilmesi bağlamında “yuvanın evlatlarının” harekete geçirilmesini sağlar (Calhoun, 2012).

Bu noktada etnik aidiyetlerin milletleşme süreci, bağlı buldukları ülkelerdeki siyasal otoriteye ve coğrafi bütünlüğe karşı tehdit olarak gelişir. Salt etnik aidiyetler üzerinden gelişen milliyetçilik refleksi, bu yönüyle yıkıcı ve bölücü bir nitelik taşımakta olup aynı zamanda saldırgandır. Bu saldırganlık, etnik uyanışın milletleşme sürecinde bağımsızlığını elde etme ve kendi ülkesini kurma arzusunun yansımasıdır. Bu bağlamda, etnik uyanışların bağımsızlık mücadelesi, müesses nizama ve hâkim millete karşı bir başkaldırının ürünüdür. Bu noktada milliyetçilik, etnik asabiyetten beslenirken diğer taraftan söylemin gücüyle kitleleri harekete geçirir. Etnik milletlerin saldırganlığı, aynı zamanda coğrafya üzerindeki “panist” hareketleri de tetikler. Diğer bir tabirle, etnik uyanış, farklı ülkelerin yaşayan aynı etnik grupların birleşmesi ve kendi ülkesini kurması teşebbüsüyle sonuçlanır. Bu durum, etnik milliyetçiliğin bölgesel ve uluslararası bir güvenlik krizi yaratması neticesini de beraberinde getirir.

2. TARİHİ ARKAPLAN: SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ VE BALKAN İSTİKRARI

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Yugoslavya sosyalizm düzenini benimsemiştir. Akabinde Yugoslavya Sosyalist Federasyonu olarak adını değiştirmiş ve kurucusu Josip Broz Tito olan Yugoslavya'da, “Titoist Sistem” olarak anılan bir devlet düzeni geliştirmiştir. 1945 yılının Kasım ayında yapılan seçimler oyların %90'ını Komünist Parti yönetiminde olan Halk Cephesi Koalisyonu almış ve Tito Cumhurbaşkanı seçilmiştir. Tito başlangıçta büyük Slav ırkını bir araya getirerek Yugoslavya Federasyonunu kurmuştur. Akabinde Makedonya, Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Karadağ ve Bosna-Hersek cumhuriyetlerini de tanıyan bir anayasa kabul etmiştir (Radan, 2002:147). Temelde kendi kendini yönetme, etnik bağlamda hoşgörü ve dış ilişkiler açısından bağlantısızlık üzerine oturması öngörülen bu sistemin amacı refah ve gelişmişlik düzeyi yüksek bir toplum yaratmak olmuştur (Ramet, 1992:82). Sovyet komünizmi ve batı kapitalizmi dışında bağımsız ve farklı bir yapıyı temsil eden Yugoslavya, Soğuk Savaş dönemi

içerisinde oldukça önemli bir başarı sağlayan, sosyalist sistemin örnek modeli haline gelmiştir (Lendvai, 1991:251). Nitekim dönemin iki kutuplu sistem etrafında şekillenmesi, çatışmanın kaçınılmaz olması ve uluslararası sistemin anarşik olarak nitelendirilmesi bağlamında değerlendirildiğinde sistem içerisindeki istikrar, Yugoslavya'nın çatışma ortamında tezat bir biçimde barış tesis etmesi ve güvenliğini sağlamasına sebebiyet vermiştir. Bu çerçeveden bakıldığında Avrupalılar Yugoslavya'yı sosyalist sistemin örnek ve özgürlükçü bir modeli olarak değerlendirirken, Sosyalist yapılar ise Yugoslavya'nın batı içerisindeki en liberal, en özgürlükçü ve etnik farklılıklara en hoşgörülü ülke olarak değerlendirmişlerdir. Buna karşın Bosna Hersek, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Sırbistan ve Slovenya cumhuriyetlerden oluşan Yugoslavya, her federe birime tanınan geniş özerklik nedeniyle ortak bir ulusal-bilinçaltında bütünleşmesini sağlayamamıştır. Federe birimlere tanınan özerk haklar özellikle Soğuk Savaş döneminin bitmesi ile Federe cumhuriyetlerin kendi bağımsızlık süreçlerinin başlamasına temel oluşturmuş, bu durum da doğal olarak Yugoslavya'nın parçalanmasına sebebiyet vermiştir.

Soğuk Savaş dönemi süresince Batı ve Sovyetler arasında dengede kalmayı başaran Yugoslavya kendi içerisinde özerk yönetim ve dışarıya karşı bağlantısız politikalar izlemesi ile sergilediği tutum bağlamında iki kutuplu sistemde içerisinde kendine özgü ontolojik varlığını sürdürmüştür. Sosyalizme alternatif olarak değerlendirilen bu yapı, Sovyetler tarafından da meydan okuma olarak değerlendirilmiştir. Bu bağlamda konuya ilişkin araştırma yapan pek çok analizci tarafından Sovyetlerin Yugoslavya'yı kendi kutbuna çekme çabalarının ideolojik yönüne ek olarak Adriyatik limanlarını kullanma arzusunun yattığı düşünülmektedir (Larrabee, 1997:392). 1980'li yılların sonunda ise Yugoslavya'da ulusal hareketlerin ivme kazanması ve etnik farklılıklara duyulan hoşgörü çerçevesinde oluşturulan devlet düzeninin giderek bozulması söz konusu olmuştur. Bunun yanında Yugoslavya'nın dağılmasına sebebiyet verecek olan siyasi sistem içerisinde kutuplaşmalar meydana gelmeye başlamıştır. Sovyetlerin çöküşü bu duruma sebebiyet verirken aynı zamanda sosyalist ideolojinin de çöküşü anlamına gelmesi, Yugoslavya içerisindeki ideolojik boşluğa neden olmuştur. Öte yandan ortaya çıkan bu ideolojik boşluğa milliyetçilik ideolojisinin yerleşmeye başlaması Tito'nun oluşturduğu sistemin çatırdamaya başlamasına, siyasi yapının zamanla farklı ve sorun yaratan yönlerinin görünür kılınmasına sebebiyet vermiştir. Özellikle Slovenya ve Hırvatistan'ın kendilerini Batı'ya yakın görmesi ve Yugoslavya'nın bu durumun önüne geçme isteği neticesinde geliştirdiği uygulamaları federasyonun parçalanmasına öncülük eden gelişmeler olmuştur. Yugoslavya Federasyonu ulusları arasında birliği sağlayan Tito'nun 1980 yılında ölümü dağılma sürecinin ilk adımı olmuştur. Etnik farklılıklar ile Cumhuriyetler arası önceleri üstü kapalı süren çatışma ve mücadeleler net bir şekilde görünür hale gelmiştir. Yugoslavya'nın Katolik unsurları

Hırvatlar ve Slovenler Federasyondan ayrılmak istemiş, akabinde Sırbistan ise ülke genelinde otoritesini sağlamak istemiştir.³

3. SOĞUK SAVAŞ SONRASI YÜKSELEN ETNİK MİLLİYETÇİLİĞİN MERKEZİ: KOSOVA

Soğuk Savaşın sona ermesi, beraberinde uluslararası sistem içerisinde daha olumlu ve yeni bir yapılanmayı getireceği düşünülmüştür. Doğu ve Batı Bloğunun mücadelesini Batı Bloğunun kazanması, Doğu bloğunun ve Varşova Paketi'nin çökmesi sistem içerisinde daha istikrarlı bir süreci beraberinde getireceği öngörülmüştür. BM'in uluslararası ilişkilerde başat rol üstleneceği beklentileri geniş kabul görmüştür. Fakat 1990'lı yıllarda Balkanlarda yaşanan olaylar ve çıkan çatışmalar neticesinde bu öngörülerin fazla iyimser olduğunu ve hatta mevcut düzene gelecek istikrar düşüncesinin yanlıgı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Nitekim Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile Fukuyama'nın "Tarih'in Sonu" adlı tezinin öngördüğü liberalizmin nihai zaferi ve sistem içerisindeki pozitif yapılanma öngörüsünün yanıldığını ifade etmek mümkündür (Fukuyama, 1992).

İki kutuplu sistemin sona ermesi uluslararası bağlamda pek çok sorun ve kaygıyı da beraberinde getirmiştir. Yugoslavya'nın dağılışı Soğuk Savaş döneminin bitişı akabinde çok sayıda etki ve sonuç doğururken, pek çok kaygı unsurunu da beraberinde getirmiştir. Ağır kriz ortamına sebebiyet veren bu durum önceleri Slovenya'da başlayan orta ölçekli çatışmaların Hırvatistan'a sıçraması ile devam etmiştir. Söz konusu durumun en ağır faturası ise Bosna Savaşı olmuştur. Bosna Savaşı küçük çatışmalar ile Slovenya'da başlamış, daha sonra Hırvatistan'a sıçrayarak büyümüştür. Bosna Savaşı'nın neticesinde ortaya çıkardığı sonuçlar Sovyet sonrası Rusya Federasyonu'nun Batı ile yakınlaşması, geliştirdiği Batı yanlısı politikaları ve dış politikada bağlamında geliştirdiği dönüşümleri oldukça mühim ölçüde etkilemiştir. Kosova Krizi'nin ortaya çıkardığı süreç ve NATO'nun krize yönelik müdahalesi Sovyet sonrası Rusya'sının kriz sonrası değişen uluslararası sistem içerisindeki yerini yansıtması bakımından oldukça mühimdir. Söz konusu süreçte Yugoslavya'nın sorun arz eden yönlerinin ortaya çıkararak dağılması ve bu süreçte yaşanan anlaşmazlıkların sorumlusu olarak Belgrad yönetimi işaret edilmiştir. Belgrad yönetiminin liberal demokratik değerleri benimsemesi konusundaki isteksizliği, ayrılıkçı hareketlerin önüne geçmek için güç kullanma girişiminde bulunması bu durumun sebepleri olarak değerlendirilmiştir.

3.1. Kosova'da Çatışan İki Unsur: Sırlar ve Arnavutlar

Soğuk Savaş sonrasında Balkanlarda zuhur eden sıcak çatışmaların temelinde etnik kimliklerin panist eğilimler taşıyan milliyetçilikleri vardır. Kosova, bu panist ve irredentist etnik milliyetçi eğilimlerin mücadele alanlarından biri olmuştur. Özellikle Arnavut ve Sırp unsurları, Kosova

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Kut, 2005.

üzerinde egemenlik iddiası taşıyarak, tarihi, kültürel ve siyasi alanda haklılık mücadelesi içerisine girmişlerdir. Bu bağlamda, Arnavutluk, Balkanlarda yaşayan bütün Arnavut unsurların hamisi ve merkez ülkesi rolünü üstlenmiştir. Arnavutlar, Makedonya, Karadağ v.b. komşu ülkelerde yaşayan Arnavutlarla birleşme gayesi taşıyan irredentizm politikasını, uluslararası arenada “Arnavut Sorunu” olarak ifade etmişlerdir (Tuncer, 2019: 129-130). Bu husus, Arnavut asabiyetini öteki üzerinden tahkim ederken aynı zamanda Arnavut diasporasının da güçlenmesine mahal vermiştir. Bu noktada Arnavut milliyetçiliği, birbirini besleyen ve tamamlayan üç temel unsur üzerinde şekillenmiştir. Bunlardan birincisi, Arnavutluk’un, diğer ülkelerdeki Arnavutların hamiliğini üstlenmek mecburiyetinde olması ve bu yönüyle “ana vatan” konumunda merkez ülke haline gelmesidir. İkincisi, ana vatan ile dayanışma motivasyonu içerisinde olan azınlık Arnavutların asabiyet duygusunun siyasi bir eylem biçimine dönüşmesidir (Progonati, 2013: 161). Üçüncüsü ise, Arnavutluk’un Büyük Arnavutluk idealiyle irredentist ve yayılmacı bir dış politik reflekse sahip olmasıdır. (Emin, 2014: 38)

Anavatanla birleşme motivasyonunu ile, Arnavut milliyetçiliğini güçlendiren diğer unsurlar ise, dil ve tarih yazımıdır. Arnavutluk dışında yaşayan etnik Arnavutların dillerini muhafaza etmesi, aynı zamanda etnik asabiyetlerinin de tahkim edilmesinde büyük rol oynamışlardır. Diğer bir faktör ise, Arnavut kimliğinin inşasında kilit bir rol üstlenen tarih yazımıdır. Arnavut kimliği, retorik olarak “İskender Bey” figürü üzerinde şekillenmektedir.⁴ İskender Bey, ulusal kahraman olarak ilan edilirken başkent Tiran’ın merkezinde devasa heykeli olmak üzere, gündelik yaşamın, edebiyat ve sanatın her alanında öne çıkan bir tarihi figürdür. (Tuncer, 2019: 135). Bu noktada, Kosova, tarihi ve etnik yapısı itibariyle Arnavutların kadim coğrafyasının içerisinde yer almaktadır. Çünkü Kosova’da Slav gruplarından önce, Arnavutların atası olan İliryalılar yaşamıştır. Buna göre, Slav grupların asli vatanları olan Polonya ve Ukrayna topraklarından güneye doğru inerek Kosova ve civarına göçleri, 7. yüzyıla tekabül etmektedir (Tılıç, 1999: 73). Bu süreçten sonra, Çekya ve çevresinde yaşadığı varsayımıyla Kosova hiçbir zaman Sırların kadim yurdu olmamıştır (Malcolm, 1999: 68). Dolayısıyla, Kosova ve Arnavutluk, Arnavutlar için iki devlet bir millet şeklinde formüle edilmiştir. Bununla beraber, Cumhurbaşkanı Haşim Taçi’nin “Kosova’nın Arnavutluk ile birleşmesinin hayali içinde büyüdüm” ifadesi, Büyük Arnavutluk idealini destekler mahiyettedir (Emin, 2014: 37). Arnavutların gerekçeleri değerlendirildiğinde, Arnavutlar, Kosova’nın en eski yerli halkı olduklarını ve Sırların bölgeye sonradan geldiklerini, dolayısıyla bölgedeki kendi kaderini tayin haklarına sahip olduklarını ileri sürmektedirler (Yılmaz, 2005:

⁴ İskender Bey, Arnavutluk’un Osmanlı Devleti’ne karşı göstermiş olduğu mücadele münasebetiyle Arnavutların babası olarak tanımlanmakta olup gerek Arnavut eğitim müfredatında gerekse de milli tarih yazımında mitsel bir kahraman olarak addedilmektedir. Geniş bilgi için bkz. (Tuncer, 2019: 134-135).

28). Söz konusu durum hasebiyle Arnavutlar bölgeye ilişkin haklarını bu zeminde temellendirerek Kosova'nın bağımsızlığından yana tavır sergilemişlerdir.

1912 Balkan Muharebeleriyle Sırların egemenliğine geçen Kosova, Sırp kimliğinin de inşasında güçlü bir motivasyon kaynağı olarak görülmüştür. Osmanlı Devleti'ne karşı mağlubiyetle sonuçlanan Kosova Meydan Muharebesinin yıl dönümü olan 28 Haziran, Sırlar tarafından "Sırbistan Ulusal Günü" olarak anılmaktadır. Mamafih, Sırlar, Kosova yenilgisinden kahramanlık hikâyeleri yaratarak bir nevi "Kosova Mitosu" oluşturmuşlardır (Tuncer, 2019: 133; Malcolm, 1999: 87). Bununla beraber Sırp lider Miloseviç'in Kosova'nın Sırp anavatanı olduğu ve Arnavutlar tarafından gerçekleştirilen planlı bir işgalle Sırların azınlığa düştüğü ifadeleri ise söz konusu iddiaları bu bağlamda ortaya koymaya çalışmıştır. Konuya ilişkin 1986 yılında Sırp milliyetçiliğinin bir manifestosu yayınlanmıştır. Söz konusu manifesto ile Yugoslavya içerisindeki Sırların baskı altında olduğu ve Yugoslavya'nın gerçek sahiplerinin aslında Sırlar olduğu, ülke yönetiminde Sırların söz sahibi olması gerektiği belirtilmiştir. Açık bir şekilde belirtilmemiş olsa da Miloseviç'in söz konusu manifestoyu kendi siyasi faaliyetlerinde kullandığı ve Sırları iktidarda olduğu süre zarfında kendi siyasi çıkarları doğrultusunda kullandığı görülmektedir (Cohen, 1999: 8-13).

Her ne kadar Tito döneminde geniş bir özerkliğe sahip olsa da Kosova, Yugoslavya'da cumhuriyet statüsü kazanamamıştır. Tito'dan sonra Arnavutların cumhuriyet taleplerinin yoğunlaşması Sırların tepkisine yol açmıştır ve iki milliyetçilik karşı karşıya gelmiştir. Bu bağlamda Kosova özelinde Balkanlarda iki milliyetçiliğin yayılmacı refleksi harekete geçmiş oldu: Büyük Arnavutluk ve Büyük Sırbistan (Progonati, 2013: 163). Dolayısıyla Sloban Miloseviç'in 1989 yılında Kosova'nın özerkliğini feshetmesi, Kosova'yı iki etnik unsurun çatışma alanı haline getirmiştir (Rehn, 2007: 117). Miloseviç'in saldırgan politikaları bağlamında 1963-1964 yılları arasında Arnavutlara verilen tüm haklar geri alınmış ve Kosova 1946'daki mevcut durumundan daha kötü bir hale getirilmiştir. Öte yandan 1989 yılında Arnavut aydınların hazırlanmış olduğu ve Kosova'nın özerk yapısının korunması gerektiğinin ifade edildiği bir belge hazırlanmıştır. Nitekim bu belgeyi hazırlayan yaklaşık 500 aydın sorgulanmıştır. Akabinde Kosova'da gerçekleştirilen gösteriler giderek artan bir hal alarak 23 Ocak'ta yeniden başlamıştır. Gösterilere katılanların talepleri serbest seçimlerin yapılması, tutukluların serbest bırakılması ve olağanüstü hal'in durdurulması üzerine olmuştur. Akabinde gösterilere katılan ve yaklaşık 30 bine yakın olan Arnavutlar Arnavutluk'a göçmen olarak gönderilmesi kararı alınmıştır. 1984 yılından beri Yugoslavya'da yaşayan Arnavutların 30 gün içerisinde ülkeyi terk etmeleri istenmiştir (Yürür, 1999: 69). Öte yandan Arnavutlar da bölgeye yeni partiler kurmuş, bunlardan en önemlisi Kosova Demokratik Birliği olmuştur. 2 Temmuz 1989'da meclis binasının önüne gelen Arnavutlar Sırp anayasasını protesto ederek Yugoslavya çerçevesinde eşit,

adil ve bağımsız bir bütün kararlarını ilan eden bir belge çıkarmışlardır (Ünal, 1998: 136; Daskalovski, 1999: 498). Akabinde Kosovalı delegeler 1990 yılının temmuz ayında Kosova'nın meclisinde Arnavutların bağımsız ve eşit haklara sahip oldukları kararı alınmıştır. Takip eden süreçte Sırpaların aldığı kararlar askıya alınmıştır (Sellis, 2000: 1195). Böylelikle 1990 yılı 28 Eylül'de Sırp anayasası Kosova otonomisi kaldırılmıştır. Arnavut Siyasetleri tarafından 22 Kasım'da Sırbistan'da 9 Aralıkta yapılacak olan seçimler için boykot çağrısı yapılmış ve oldukça da başarılı olmuştur (Cohen, 1999: 14-15). 1991 yılında Kosova Cumhuriyeti'nin ilan etmiş ve 1992'de uluslararası kuruluşların gözleminde yapılan referandumda %87 katılımı bağımsızlık yönünde karar çıkmıştır. Referandum doğrultusunda Kosova, devlet düzenini teşkil etmeye çalışmıştır. Lakin kriz demokratik yollarla aşılamayınca, 1998 yılında Kosovalı Arnavutlar, Kosova Kurtuluş Ordusunu (UÇK) kurmuşlar ve Sırplarla silahlı mücadeleye girmişlerdir (Progonati, 2013: 164).

Kosova'da yaşanan Arnavut-Sırp savaşı, Sırpaların sivil Arnavutları hedef almasıyla uluslararası kamuoyunun da meseleye müdahale etmesini hızlandırmıştır. 1998'in sonlarına doğru, Sırpaların etnik temizlik içeren şiddeti üzerine Kosova'da Arnavut göç dalgası yaşanmıştır. Bu bağlamda, 1999 yılının bahar ayında NATO öncülüğünde başlatılan müdahale sonucu Kosova BM denetimine alınmıştır (Progonati, 2013: 164).

3.2. Bağımsızlık: İstikrar mı Kaos mu?

Kosova sorununun ortaya çıkışının temelinde, demografik yapı içerisindeki etnik farklılıkların olduğu ve bu farklılıkların uyum politikası yerine süreç dahilinde çatışmaya dönüştüğünü ifade etmek mümkündür. Başka bir deyişle, genellikle çoğunluğu oluşturan Arnavutlara kendi kaderini tayin hakkının tanınmaması ve Kosova topraklarında azınlık olan Sırpaların Kosova'da egemenlik iddia etmeleri sorunun ana kaynağı olmuştur. Bunun yanı sıra Sırp lider Miloseviç'in soykırıma varacak derecede sergilediği kanlı ve saldırgan politikalar sorunun daha da büyümesine sebebiyet vermiştir. Diğer taraftan, Soğuk Savaş atmosferinde Yugoslavya bünyesinde zuhur eden çatışmasızlık durumu, iki kutuplu sistemin sona ermesiyle birlikte yerini, güvensiz ve ayrılıkçı iklimine bırakmıştır. Bununla beraber, Kosova meselesinde NATO üyesi olan Arnavutluk, ABD ve AB ülkelerince desteklenirken; Soğuk Savaş'tan sonra Balkan politikalarında görece mevzi kaybeden Rusya, Sırpaları desteklemiştir. Bu bağlamda Rus desteği, Sırpaların uluslararası sistem içerisinde destek bulunmamasıyla neticelenmiştir. 1999 gerçekleşen NATO müdahalesi⁵, bölgede çatışmayı durdursa da soruna siyasi bir çözüm getirememiştir. Sırbistan'da yapılan referandum sonrasında Kosova Sırbistan'ın ayrılmaz bir parçası olarak görülse de BM'nin Kosova temsilcisi, Kosova'ya 2007 yılında "uluslararası toplumun gözetimi altında

⁵ NATO müdahalesiyle birlikte Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1244 sayılı kararından iki gün sonra, içinde Türk askeri birliğinin de bulunduğu Kosova Barış Gücü (KFOR) 12 Haziran 1999'da Kosova'ya girdi (Kut, 2005: 233).

bağımsızlık” verilmesi gerektiğini öngören planını açıklamıştır. Akabinde Rusya aynı yıl toplanan BM Güvenlik Konseyi’nde bu kararı reddetmiştir. Amerikan Başkanı Bush’un Kosova’nın kısa sürede bağımsız olması gereğini ifade etmesinden cesaret alan Kosova Meclisi Temmuz ayında BM’nin yürüttüğü Kosova sürecinin başarısız olduğunu ifade ederek yılsonuna kadar tek taraflı bağımsızlığını ilan etme kararı almıştır. Akabinde 2008 yılı Şubat ayında Kosova Meclisi Sırbistan’dan ayrıldığını ve bağımsız Kosova Cumhuriyeti’nin kurulduğunu ilan etmiştir (Tuncer, 2019: 139)

Kosova’nın bağımsızlık süreci iki temel noktada ele alınabilir. Bunlardan birincisi, Kosova küresel aktörlerin birbirleriyle mücadele alanına dönüşmüştür. Bu noktada, NATO müdahalesi ve akabinde gelen bağımsızlık sürecinde ABD, Avrupa ile olan ilişkilerde hala etkin bir pozisyonda konumlandığını göstermek istemiştir. Bu husus, Bosna Savaşında gerek diplomatik gerekse de askeri olarak yetersiz kalan AB ülkelerinin, Balkan güvenliğini tesis edebilecek mental ve konsolide bir güce erişemediğinin de göstergesi olarak kabul edilmiştir. Mamafih, ABD’nin NATO aracılığıyla Balkanlara müdahalesi, Soğuk Savaş sonrasında bölgenin önemli bir küresel aktörü olduğunu ortaya koymuştur. ABD’nin müdahalede diğer bir saiki ise, hızla artan askeri harcamalarını meşrulaştırmak olmuştur (Levent, 2013: 863). Kosova’nın bağımsızlığını tanımayan ve tepki gösteren bir diğer küresel güç ise Rusya’dır. Rus-Sırp birlikteliği, Balkanlarda Slav-Ortodoks bütünleşmesinin hamiliğini Rusya’nın üstlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Bu bağlamda, Sırpların dış politik reflekslerinde Ortodoks dayanışmacılığının izleri görülmektedir (Levent, 2013: 867).

Kosova’nın bağımsızlık sürecinde ikinci temel nokta bölgenin bağımsızlıktan sonra nasıl şekilleneceği sorunsalı üzerinedir. Bu noktada, Arnavut milliyetçiliği, bütün Arnavutların bir bayrak altında toplanması motivasyonu Kosova’nın bağımsızlığıyla beraber daha güçlü hale gelmiştir. Arnavut diasporası, Arnavutların ontolojik güvenliğini behemehâl bölgenin ve Avrupa’nın güvenliğinin bir parçası olarak görmektedir. Diğer bir husus, Arnavutluk ile Kosova’nın tek pan-Arnavutluk pazarını oluşturması, AB entegrasyon süreci dahilinde ekonomik ve sosyal meselelerde ortak mevzuatın teşkil edilmesi, ekonomik kalkınmanın hızlandırılması, eğitim ve kültür politikalarında yekpareliğin sağlanması ve son olarak ortak dış politika davranışlarında bulunulması, Arnavutluk ile Kosova arasındaki bütünleşmenin tesis edilmesi açısından öneriler arasındadır (Progonati, 2013: 166).

Ayrıca, ortak soy miti ve coğrafi entegrasyon bağlamında “Doğal Arnavutluk” kavramı, Arnavut milliyetçiliğinin merkezine oturtulmuştur. Buna göre, Makedonya'nın Tetova, Kumanova, Gostivar, Struga şehirleri ve başkent Üsküp’ün de bir kısmını içinde barındıran topraklar ile birlikte Kosova'nın tamamı ve Sırbistan'ın bir kısmının da içinde olduğu coğrafyada Arnavutların tek egemen güç olma ideali (Progonati, 2013: 165) bölgede güvenliğin ve istikrarın tesis edilmesi açısından risk oluşturmaktadır.

Sonuç

Kosova'nın bağımsızlığına giden süreçte Balkanlar'da ortaya çıkan güvenlik buhranı, esasında dondurulmuş bir sorunun çözülmesi olarak değerlendirilebilir. Özellikle, gerek Birinci Dünya Savaşına giden süreçte gerekse de iki savaş arası dönemde Balkan toplumları arasındaki egemenlik mücadelesi uluslararası güvenliği doğrudan etkiler bir mahiyet taşımıştır. Soğuk Savaş dönemi ise, Yugoslavya çatısı altındaki pamuk ipliğine bağlı çatışmazlık halini ve coğrafyadaki sorunların hasıraltı edilmesi hakikatini ön plana çıkarmıştır. Zira Yugoslav kimliği, bütün etnik unsurları kuşatıcı bir üst kimlik olmaktan ziyade, Soğuk Savaş'ın gerilimi yüksek hatlarındaki sıcak çatışmanın iki kutupta yaratacağı maliyetten kaçışın pragmatik yansıması olarak ortaya çıkmıştır. Yugoslavya dönemi Balkanlardaki güvenlik hali, hesapların o dönem için kaldırılması manasını ihtiva etmiştir. Bu husus, küresel sistemdeki güvensizliğin ama istikrarın bölgesel izdüşümü olarak da ifade edilebilir. Dolayısıyla küresel istikrarın ve dehşet dengesinin devamı için, balkanlarda sıcak bir çatışma ve Yugoslavya'nın parçalanması ne ABD'nin ne de SSCB'nin istediği bir durumdu.

Buna mukabil, post-Sovyet dönemi, 100 yıl önce başlayan hesapların mahiyet değiştirerek yeniden görülme sürecine tekabül etmiştir. Bu bağlamda, dehşet dengesinin güvensiz yapısı Sovyetlerin yıkılmasıyla güven haline dönüşse de bölgesel istikrarsızlık kısa sürede küresel ve bölgesel aktörleri etkileyecek yeni bir güvensizlik ortamı yaratmıştır. Bu bağlamda, etnik ayrışmaların yeniden alevlendiği Balkan bölgesi, pek çok devletin doğrudan müdahaleden kaçındığı sıcak çatışma alanına dönüşmüştür.

Bu noktada Kosova'nın konumu, sıcak çatışmaların seyrettiği ve güvensizleştirme bağlamında etki düzeyinin arttığı bir soruna dönüşmüştür. Söz konusu bağlamda bölgeye ilişkin NATO müdahalesi, Kosova sorununu uluslararası bir güvenlik sorununa dönüşmüştür. Özellikle Yeltsin dönemi sonrası, kendi hinterlandında tekrar etkin bir konuma yükselen Rusya'nın Slav halklarını hamiliğini yeniden üstlenmesi, bölgedeki etnik çatışmaları uluslararası aktörlerin güç mücadelesine dönüşmüştür. Kosova'nın bağımsızlığıyla bu güç mücadelesi çok daha farklı bir safhaya taşımıştır. Kosova'nın bağımsızlığı, Putin döneminde Rusya'nın ontolojik güvenliğine bir tehdit olarak telakki edilmiştir. Dolayısıyla Kosova ABD ile Rusya arasındaki gerilimin artmasıyla sonuçlanmıştır ki Rusya Kosova'nın bağımsızlığının rövanşını, Abhazya ve Osetya müdahalesiyle almıştır.

20. Yüzyılın ikinci yarısında Balkanlarda ağırlığını sağlayan ve Ortodoks Slav ırkının koruyuculuğunu üstlenen Sovyetlerin dağılması Yugoslavya'da uyguladığı politikaların sona ermesi anlamına gelmektedir. Bu durum ideolojik açıdan boşluğa düşen Yugoslavya'nın dağılma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Sovyetlerin dağılması aynı zamanda Rusya'nın süper güç konumunu kaybetmesi uluslararası sistem içerisindeki etkin rolünü kaybetmesine neden olmuştur. Bunun yanında Sosyalist rejim ve sosyalist ekonominin buna bağlı olarak çökmesi Rusya'nın yeni yapılanması

açısından daha dışa kapalı bir tutum sergilemesine sebebiyet vermiştir. Söz konusu durum hasebiyle Rusya Federasyonu'nu Yugoslavya'nın dağılması neticesinde ortaya çıkan sorunlara yaklaşımı sınırlı olabilmektedir. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve iki kutuplu sistemin çökmesi ile Rusya Federasyonu'nun batı yanlısı ve tutarsız tavırları Balkanlarda yaşanan sorunların büyük güçler tarafından yönlendirilmesine zemin hazırlamıştır. Küresel sistem içerisinde olayların dünyaya objektif olarak aktarılmaması, sorun kapsamında önemli ölçüde bir tarafın sorumlu tutulması, diğer taraf açısından insanlık dışı uygulamaların üzerinin örtülmesine fırsat ve zaman yaratmıştır. Kosova sorununda Rusya'nın etkin politikalar geliştirip uygulamak yerine, Batı tarafından meselenin dışında tutulmasını önlemeye yönelik girişimlerde bulunduğu görülmüştür. Etkin politikalar geliştirmek yerine, sistem içerisinde varlığını korumaya ve karar mekanizmasının dışında kalmamaya çalışılmıştır. Rusya'nın, NATO'nun Kosova olaylarına müdahalesini önleyememesi Sırp'lar açısından başarısızlık olarak değerlendirilmiştir. Rusya BM nezdinde yürütülen diplomasi içerisinde de yer edinemeyince, Sırp'lar kendi görüş ve düşüncelerini ifade etme bağlamında dünya önünde yalnız kalmıştır.

Kaynakça

- Anderson, B. (2006). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*, London and New York: Verso.
- Calhoun, C. (2012). *Milliyetçilik*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Cohen, L. J. (1999). *The Politics of Despair: Radical Nationalism and Regime Crisis in Serbia*, Simon Fraser University, British Columbia.
- Daskalovski, Z. (1999). Towards an Integral Theory of Nationalism? Case-Study Kosovo. *International Journal on Minority and Group Rights*, 6(4).
- Emin, N. (2014). *Arnavutluk Siyasetini Anlama Klavuzu*, İstanbul: SETA Yayınları.
- Fukuyama, F. (1992). *The End of History and the Last Man*, New York: The Free Press.
- Hobsbawn, E. (2004). Inventing Traditions, ed. E. Hobsbawn and R. Ranger. *The Invention of Tradition*, Cambridge: Cambridge Press, pp.1-14.
- Kut, Ş. (2005). *Balkanlar'da Kimlik ve Egemenlik*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Larrabee, F. S. (1997). Russia and the Balkans: Old Themes and New Challenges, der. Vladimir Baranovsky, *Russia and Europe The emerging Security Agenda*, Oxford: Oxford University Press.
- Lendvai, P. (1991). Yugoslavia without Yugoslavs: the Root of the Crisis, *International Affairs*, 67(1).
- Levent, Z. (2013). Tarihi Süreçte Kosova. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, S. 52, ss. 853-874.
- Mazlum, İ. (2003). Çevre ve Güvenlik İlişisine Tanımsal Bir Yaklaşım, Ayhan Kaya ve G. Göksu Özdoğan (der), *Uluslararası İlişkilerde Sınır Tanımayan Sorunlar*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Malcolm, N. (1999). *Kosova: Balkanları Anlamak İçin*. Çev. Özden Arıkan, 1. Baskı, İstanbul: Sabah Kitapçılık.
- Motyl, A. (2001). *Encyclopedia of Nationalism: Leaders, Movements and Concepts V.2*, London: Academic Press.
- Progonat, E. (2013). Etnik Arnavutların Arnavutluk Dış Politikasında Etkisi, *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*. S.37, ss.159-182
- Radan, P. (2002). The National Question and Internal Administrative Borders in Yugoslavia, *The Break up of Yugoslavia and International Law*, New York.
- Ramet, S. P. (1992). War in the Balkans. *Foreign Affairs*, 71(4). pp. 79-98
- Rehn, O. (2007). *Avrupa'nın Gelecek Sınırları*, çev. Onur Şen ve Hasan Kaya, 1. Baskı, İstanbul, 1001 Kitap.
- Sellis, M. S. (2000). The Consequences of the Kosovo conflict on Southeastern Europe. *The International Lawyer*, 34(4), pp. 1193-1221.
- Smith, A. D. (1999). *Myths and Memories of the Nation*. New York: Oxford University Press.
- Smith, A. D. (2010). *Milli Kimlik* (Altıncı Baskı). (Çev. B. S. Şener). İstanbul: İletişim Yayınları. (Eserin orijinali 1991 yılında yayımlandı).

- Tılıç, D. L. (1999). *Milliyetçiliğin Pençesindeki Kartal: Kosova*, 1. Baskı, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Tuncer, F. F. (2019). Discussion About The Ottoman Image In Kosovo's History Writing: Kosovo War And Skanderbeg. *Akademik Hassasiyetler*. (6)11, ss.127-145.
- Ünal, H. (1998). Balkanlarda Geniş Arnavut Meselesi ve Türkiye. *Avrasya Dosyası*. Ankara, 4, S. 1-2.
- Weinreich, P., Bacova V. ve Rouger N. (2003). Basic Primordialism in Ethnic and National Identity, ed. P. Weinreich ve W. Saunderson, *Analyzing Identity*, London ve Newyork: Routledge, pp. 115-169.
- Yürür, P., (1999). Geçmişten Günümüze Kosova Sorunu, *Gazi Üniversitesi Yayınlanmış Yüksek lisans Tezi*, Ankara.
- Yılmaz, M. (2005). *Kosova*, İstanbul: İlke Yayıncılık.

Extended Abstract

The idea of nationalism, which developed after the French Revolution, emerged in different dynamics in each geography and served as the locomotive of independence and future struggles. In this context, while nationalism plays a reformist, unifying and inclusive role in the established nations; ethnic elements under the sovereignty of multinational structures have had a separatist and aggressive nature. In addition, while nationalism, with its western-territorial form, presents a territorial geographic imagination; it is located under the roof of national citizenship and nation-state with its voluntary and civilized structure which has the cause of relationship. On the other hand, the separatist movements of ethnic groups lead to the formation of a natural, organic and generational belonging rather than a voluntary nationality, and to the conduct of nationalist movements in a distinguished monopoly, which results in ethnic motivation at the center of nationalism.

The connection between ethnic identity and nationality includes the claim of sovereignty over geography. For example, primordialism, which is based on the naturalness and acceptance of ethnic affiliation, encodes geography as the area in which these elements are embodied. Therefore, organic geography, where ethnic identities take root, is regarded as the habitat or endemic area of ethnic identities. The modernist / instrumentalist approach emphasizes that the imaginary identity put forward through the writing of culture and history, homogenized by the political decision-makers, politicizes geography on the ground of citizenship, the contract of the will to live together, and claims sovereignty over this policy. Moreover, the claim of political sovereignty regarding geography can be established through the

connection between the symbolic geography of ethnic extensions (Fatherland/motherland) and political geography. Thus, the terminology of nationalism of Ethno symbolism reinforces this assumption.

The second point of the conceptual focus of ethnic identities is rhetoric or discourse. Consolidation and mobilization of the masses, depending on the discursive power of nationalism, provides a connection and relationship between identity and geography with a kind of sleight of hand. At this point, the discursive power of nationalism paves the way for the development of a new language, transcending the natural/given or invented/imagined or ethnic symbols of ethnic affiliation. Here, rather than the authenticity or artificiality of historical events or claims related to geography, it is examined whether the discourse is found in the political environment. In this context, rhetoric is concerned with its reflections on action and practice, transcending theoretical propositions of identity.

At this point, the nationalization process of ethnic affiliation develops as a threat to the political authority and geographical integrity in the countries to which they belong. The reflex of nationalism, which develops solely on the basis of ethnic affiliation, is destructive and divisive in this respect and is also aggressive. This aggression is the reflection of the desire of ethnic awakening to gain independence in the process of nationalization and to establish its own country. In this context, the struggle for independence of ethnic awakening is the product of a rebellion against the established order and the dominant nation. At this point, while nationalism feeds on ethnic relationship, on the other hand, it mobilizes the masses with the power of discourse. The aggression of ethnic nations triggers panist movements on geography.

Ethnic nationalisms emerge as the product of an original and expansionist policy in nation-building processes. At this point, ethnic identities are used as a political instrument for the mobilization and consolidation of the masses. While the aim of independence instrumentalizes the principle of self-determination of nations, it emphasizes the historiography of the nations in terms of their historical and geographical boundaries and the imagination of geography in relation to where they are. In the Balkan geography, which is composed of various ethnic elements, this issue comes to the fore especially on the basis of the conflict and violence that emerged after the Cold War period. The Bosnian and Kosovo Wars are examples of this.

The security crisis in the Balkans during the process leading to Kosovo's independence can be considered as the solution of a frozen problem. In particular, the struggle for sovereignty between the Balkan societies, both during the period leading to the First World War and between the two wars, had a direct impact on international security. The Cold War period, on the other hand, highlighted the state of non-conflict which was on a knife-edge under the roof of Yugoslavia and the fact that the problems in the geography were shelved.

On the other hand, the post-Soviet period corresponded to the process of reorganizing the claims that initially occurred 100 years ago. In this context, although the insecure nature of the balance of terror turned into security with the collapse of the Soviets, regional instability soon created a new environment of insecurity that would affect global and regional actors. In this context, the Balkan region, where ethnic divisions are re-flaring, has become a hot conflict zone where many states avoid direct intervention.

This study examines the ethnic conflict in Kosovo in the context of the rise of ethnic nationalism and its impact on regional security, using historical comparative research method. Kosovo's delicate position, especially in the post-Soviet period of conflict in the Balkans, is important in maintaining the balance between regional and global actor and conjuncture in establishing national security as a state. In this context, there are differences between the security perceptions of the region and the international structure during the Cold War and the perceptions of security in the post-Soviet period. The spreading of Albanian and Serbian nationalisms, which have gained momentum in the region, and their conflict with each other are effective in clarifying these differences. From this point of view, the relative non-conflict in the sovereignty of Yugoslavia during the Cold War constituted the political climate of the Balkans as an area where the claims of sovereignty of ethnic identities collided in the post-Soviet period.